

شناخت انواع بیمه (۱۴)

آموزش

■ در ادامه مباحث شناخت انواع بیمه در شماره‌های قبل، در این بخش پنجمین قسمت از مطالب مربوط به بیمه‌های اتومبیل و همچنین بخش چهارم از بیمه‌های اتکایی ارائه می‌شود امیدواریم مورد استفاده شما خوانندگان محترم قرار گیرد.

بیمه‌های اتومبیل (۵)

ذکر این نکته لازم است که در این حالت نیز بیمه‌گذار مدیون پرداخت حق بیمه زمان تعلیق و همچنین تا تاریخ فسخ قرارداد خواهد بود.

اعلام خسارت

وظیفه دیگر بیمه‌گذار بیمه شخص ثالث اعلام خسارت به بیمه‌گر به محض اطلاع از وقوع حادثه و حداکثر ظرف مدت پنج روز می‌باشد. بیمه‌گذار می‌بایست متعاقباً گزارش مقامات انتظامی و کلیه مدارکی را که حاوی اطلاعات مربوط به علت و کیفیت وقوع حادثه، تاریخ و محل

بیمه متعلقه می‌بایست توسط بیمه‌گذار به طور یک جا و در زمان صدور بیمه‌نامه یا در سررسیدی که در بیمه‌نامه تعیین شده است، پرداخت گردد گفتنی است، شروع تعهدات بیمه‌گر مشروط به پرداخت اولین قسط حق بیمه می‌باشد. باید دانست در صورتی که بیمه‌گذار حق بیمه را در تاریخ صدور بیمه‌نامه یا سررسید تعیین شده در بیمه‌نامه پرداخت ننماید، تأمین بیمه‌گر بعد از پنج روز از صدور بیمه‌نامه یا ظهر روز سررسید تعیین شده معلق می‌شود و بیمه‌گر دیگر تعهدی نسبت به پرداخت خسارت احتمالی در مدت تعلیق نداشته و حق خواهد داشت بعد از یک ماه از تاریخ شروع تعلیق قرارداد، بیمه را فسخ نماید.

پرداخت حق بیمه

یکی دیگر از وظایف بیمه‌گذار پرداخت حق بیمه می‌باشد. در بیمه شخص ثالث به محض صدور بیمه‌نامه توسط بیمه‌گر، بیمه‌گذار موظف است با توجه به این که مدیون پرداخت حق بیمه مندرج در بیمه‌نامه می‌گردد، مبلغ مذکور را به بیمه‌گر پرداخت نماید. باید توجه داشت حق بیمه مجموع مبالغی است که در بیمه‌نامه و احیاناً اوراق الحاقی پیوست بیمه‌نامه بعنوان حق بیمه درج شده است. بدیهی است در صورتی که توافق کتبی خاصی بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار انجام نشده باشد، حق

وظایف تعهدات بیمه‌گر

- ۱ - اولین وظیفه بیمه‌گر پرداخت خسارات وارده به افراد یا اشخاص ثالث در محدوده مواد و شرایط بیمه‌نامه و اوراق و ضوابط پیوست آن می‌باشد. بدیهی است حداکثر خسارت قابل پرداخت با شرایط فوق تا مبلغ بیمه‌شده می‌باشد.
- ۲ - میزان تعهدات جانی و مالی بیمه‌گر در مقابل اشخاص ثالث در بیمه‌نامه درج می‌شود. این میزان نباید از میزان حداقل تعیین شده در آئین‌نامه‌های اجرائی قانون بیمه اجباری مسؤولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل اشخاص ثالث کمتر باشد.
- ۳ - کسانی که در اثر حوادث رانندگی وسایل نقلیه موتوری موجب زیان بدنی اشخاص ثالث می‌شوند، موظفند کلیه کمک‌های اولیه لازم را برای نجات

نمایند.

عدم سازش

یکی از مهمترین و اساسی‌ترین وظایف بیمه‌گذار این است که او مجاز نمی‌باشد بدون موافقت کتبی بیمه‌گر با اشخاص به خصوص اشخاص ثالث توافق نماید و بیمه‌گر حقوق مربوط به توافق و تسویه خسارت‌های قابل پرداخت تحت بیمه‌نامه شخص ثالث تا میزان مبالغ تعهد شده در بیمه‌نامه را در کلیه مراحل و مراجع قانونی برای خود محفوظ نموده است. با این حال جوابگوی کلیه خسارت‌ها تا مبالغ بیمه‌شده مندرج در بیمه‌نامه می‌باشد که میزان آنها توسط کارشناسان خود یا کارشناسان مراجع ذیصلاح تعیین می‌گردد.

وقوع حادثه، کلیه ادعاها و مطالبات غرامت از ناحیه اشخاص ثالث، نام و مشخصات و نشانی اشخاص زیان‌دیده و همچنین نام و نشانی شهود احتمالی حادثه را در اختیار بیمه‌گر قرار دهد. بدیهی است در صورت خبر ندادن و یا تاخیر در اعلام آن و همچنین عدم ارائه اسناد و مدارک درخواستی از بیمه‌گذار توسط بیمه‌گر، اگر زیان و یا خسارتی متوجه بیمه‌گر شود، بیمه‌گر می‌تواند جهت جبران زیان موردنظر به بیمه‌گذار مراجعه و درخواست جبران زیان وارده را بنماید. در این رهگذر مأموران و کارشناسان اداره‌های راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند در مورد حوادث رانندگی صورتجلسه و گزارش فنی حاوی اطلاعات مورد لزوم را در تعداد نسخ کافی تهیه و تنظیم نموده و یک نسخه از آن به ذینفع بیمه یا متقاضی جهت ارائه به بیمه‌گر تسلیم

مصدومین انجام دهند و در این مورد بیمه‌گر موظف می‌باشد هزینه مربوط به این گونه کمک‌ها را که بیمه‌گذار متحمل می‌شود، تا ۲۰ درصد کل خسارت قابل پرداخت در ازای دریافت اسناد و مدارک مثبتته پرداخت نماید.

۴ - بیمه‌گر موظف است خسارت وارده به اشخاص ثالث در اثر محمولات وسایل نقلیه مورد بیمه را به ایشان پرداخت نماید و در هر حالت خسارت‌های ناشی از عملیات بارگیری و تخلیه و همچنین خسارات وارده به خود محمولات وسایل نقلیه بیمه‌شده از شمول تعهدات بیمه‌گر خارج می‌باشد.

۵ - در صورتی که وسیله نقلیه مورد بیمه، توسط راننده‌ای هدایت شود که در هنگام وقوع حادثه فاقد گواهینامه رانندگی بوده یا گواهینامه رانندگی او به عللی باطل شده باشد و یا این‌که باتوجه به ضوابط و مقررات رانندگی گواهینامه وی متناسب با نوع وسیله نقلیه موتوری مورد بیمه نباشد خسارات وارده به اشخاص ثالث از سوی بیمه‌گر در محدوده مقررات و شرایط مندرج در بیمه‌نامه شخص ثالث جبران شده و بیمه‌گر پس از پرداخت مذکور به مسؤول حادثه مراجعه و خواستار جبران خسارت‌های پرداخت شده و زیان‌هایی که متحمل گردیده است، خواهد شد. پس در هر حال نداشتن گواهینامه به هر شکلی مانع از دریافت خسارت از جانب اشخاص زیان‌دیده نخواهد بود.

۶ - در مورد وسیله نقلیه‌ای که راننده آن در حالت مستی مبادرت به رانندگی می‌نماید خسارت وارده به اشخاص ثالث تا سقف مبلغ بیمه‌شده از جانب بیمه‌گر پرداخت می‌شود و سپس بیمه‌گر جهت جبران زیان وارده به مسؤول حادثه مراجعه و مطالبه خسارت

خواهد نمود. در هر حال خسارت وارد به راننده‌ای که حادثه در اثر مستی او ایجاد شده است، غیرقابل پرداخت می‌باشد.

تعیین خسارت و پرداخت و تسویه آن

در بیمه شخص ثالث تخمین و برآورد خسارات مالی توسط کارشناسان بیمه‌گر انجام می‌شود. در صورتی که توافق لازم بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار در مورد خسارت تعیین شده حاصل نشده یا نشود، موضوع از طریق داوری مورد حل و فصل قرار می‌گیرد. رسیدگی به خسارت پس از ارائه کلیه اسناد و مدارک و اطلاعات مورد لزوم از جانب بیمه‌گذار و اشخاص ثالث به بیمه‌گر آغاز می‌شود و در صورت حصول توافق بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار خسارت تعیین شده حداکثر ظرف مدت پانزده روز از تاریخ توافق و در صورت عدم توافق ارجاع مورد به داوری یا محاکم ذیصلاح حداکثر ظرف مدت پانزده روز از تاریخ اعلام رأی داوری یا محاکم ذیصلاح پرداخت و تسویه می‌شود. بدیهی است هنگام تسویه قطعی خسارت کلیه مبالغی که بیمه‌گر بابت همان حادثه پرداخت نموده است از خسارت قابل پرداخت کسر خواهد شد.

تشدید خطر

در بیمه شخص ثالث نیز همانند سایر شاخه‌های بیمه در صورتی که در موضوع بیمه تشدید حاصل شود، بیمه‌گر مجاز خواهد بود تا در میزان حق بیمه متعلقه تجدیدنظر نموده و پرداخت آن توسط بیمه‌گذار را خواستار شود. بدیهی است در صورتی که بیمه‌گذار با پرداخت حق بیمه مشدد توافق نداشته باشد،

بیمه‌گر می‌تواند قرارداد بیمه را فسخ نماید. چنانچه تشدید خطر حاصل شده ناشی از عمل بیمه‌گذار باشد، بیمه‌گر می‌تواند با مراجعه به محاکم ذیصلاح، پس از پرداخت خسارت وارد به اشخاص ثالث، خواستار جبران ضرر و زیان خود از جانب بیمه‌گذار شود. در صورتی که بیمه‌گر پس از اطلاع از حصول تشدید خطر به هر عنوانی به ابقای قرارداد رضایت دهد دیگر نمی‌تواند به مراتب پیش گفته استناد نماید. از مصادیق رضایت به بقای قرارداد می‌توان دریافت قسمتی از حق بیمه‌ای که بیمه‌گذار مدیون آن می‌باشد و یا قبول پرداخت خسارت پس از وقوع حوادث مشدد را نام برد.

جایزه عدم اعلام خسارت

چنانچه در زمان اعتبار بیمه‌نامه شخص ثالث خسارتی اعلام نشود که موجب پرداخت از محل بیمه‌نامه مذکور گردد، بیمه‌گر در هنگام تجدید بیمه‌نامه تخفیفاتی را به عنوان تخفیف عدم خسارت در حق بیمه متعلقه اعمال می‌نماید.

در حال حاضر تخفیف مذکور به استناد اتومبیل مورد بیمه اعمال می‌گردد، یعنی با همه این که نقش بیمه‌گذار یا بهتر بگوییم راننده وسیله نقلیه مورد بیمه در وقوع حوادث منجر به خسارت نقش اصلی و حساس می‌باشد، ولی تخفیف قابل اعمال مستند به عدم ایجاد خسارت توسط وسیله نقلیه مورد بیمه قابل اجرا می‌باشد.

تشدید خسارت و افزایش حق بیمه

برابر یکی از مواد آیین نامه اجرایی

قانون بیمه اجباری مسؤولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل اشخاص ثالث، چنانچه بیمه‌گذار مرتکب بی احتیاطی و بی مبالاتی‌های مکرر شود، به طوری که در مدت حداکثر یک سال اعتبار بیمه‌نامه دو خسارت یا بیشتر را موجب شود و جمع خسارت نیز از مبلغی که قبلاً تعیین شده است تجاوز نماید ۲۰ درصد حق بیمه اضافه دریافت خواهد شد. با گذشت سال‌های متمادی از تاریخ تصویب آئین نامه مذکور چون عملاً امکان به اجرا در آمدن این شرط تحقق نیافته است با توجه به مصوبات اخیر و در جهت شناسایی بیمه‌گذاران خوب و عدم اعمال هزینه‌های مربوط به پرداخت خسارت‌های مکرر به بیمه‌گذاران محتاط مقرر شده است که حق بیمه اضافی که میبایست توسط بیمه‌گذاران بی احتیاط پرداخت شود، در سر رسید بیمه‌نامه‌های ایشان و با فرمول خاصی به نسبت تعداد خسارت پرداخت شده و در سطح کلیه شرکت‌های بیمه از بیمه‌گذاران مذکور دریافت گردد.

فسخ بیمه‌نامه از طرف بیمه‌گر

در موارد زیر بیمه‌نامه شخص ثالث از جانب بیمه‌گر قابل فسخ می‌باشد:

- ۱) در صورت عدم پرداخت حق بیمه توسط بیمه‌گذار.
- ۲) بعد از هر خسارتی که بیمه‌گر ملزم به پرداخت آن گردد.
- ۳) در صورت تشدید خطر، مگر آن که در مورد تشدید خطر مذکور بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار توافق خاصی به عمل آمده باشد.
- ۴) در صورت ورشکستگی و اعسار بیمه‌گذار. بدیهی است در این‌گونه موارد

طلبکاران بیمه گزار می‌توانند با توافق بیمه‌گر، قرارداد بیمه شخص ثالث را ابقاء نمایند.

فسخ بیمه‌نامه از طرف بیمه‌گذار

در چهار مورد ذیل بیمه‌گذار مجاز به فسخ بیمه‌نامه خواهد بود:

۱) در صورتی که پس از منتفی شدن وضعیت تشدیدکننده مندرج در بیمه‌نامه بیمه‌گر با اعطای تخفیف در حق بیمه موافقت ننماید.

۲) در صورت توقیف وسیله نقلیه از طرف مقامات ذیصلاح.

۳) در صورت ورشکستگی بیمه‌گر و عدم مجاز بودن بیمه‌گر به ادامه فعالیت بیمه‌گری.

۴) در صورت از بین رفتن وسیله نقلیه مورد بیمه نیز بیمه‌گذار مجاز به فسخ قرارداد بیمه شخص ثالث خواهد بود.

نحوه رسیدگی به اختلافات

رسیدگی به اختلافات و حل و فصل مسائل و مشکلات بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار در بیمه شخص ثالث، از طریق داوری و با انتخاب داور توسط هر یک از طرفین و در نهایت انتخاب سرداور و همچنین محاکم و مراجع ذیصلاح امکان‌پذیر می‌باشد.

مرور زمان در بیمه شخص ثالث

مدت مرور زمان دعوی مربوط به بیمه‌نامه شخص ثالث از تاریخ وقوع حادثه مدت دو سال می‌باشد، مشروط بر آن که در شرایط عمومی بیمه نامه قید شده باشد هر نوع اقدام و عمل ذینفع در مورد مطالبه خسارت اعم از ارسال نامه و تلگراف یا اظهارنامه‌های قانونی قاطع مرور زمان خواهد بود و مرور زمان جدید بعد

از یک‌سال پس از قطع مرور زمان محاسبه خواهد شد.

حدود جغرافیائی اعتبار بیمه‌نامه

اعتبار بیمه‌نامه شخص ثالث در محدوده خاک کشور جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و برای موارد دیگر مشروط به توافق بیمه‌گر و بیمه‌گذار خواهد بود.

نکاتی چند در مورد بیمه شخص ثالث

پرداخت غرامات فوت و نقص عضو معمولاً به موجب آرای صادره از جانب مراجع ذیصلاح و هزینه‌های معالجه ناشی از حادثه، حداکثر تا مبلغ مندرج در بیمه‌نامه میسر خواهد بود. هرگونه سازش و توافق بیمه‌گذار و نمایندگان او در انتخاب نوع دیه معمولاً منوط به جلب موافقت کتبی و رسمی بیمه‌گر می‌باشد. در غیر این‌صورت معمولاً بیمه‌گر معادل ریالی کمترین حد از شقوق دیه را که در قانون دیات تعیین شده است به عنوان غرامت پرداخت می‌نماید.

تعهد بیمه‌گر در مورد دیه افراد خارج از وسیله نقلیه، محدود به تعداد خاصی نمی‌باشد و بنابه اقتضای حادثه مشخص می‌گردد. ولی در مورد افرادی که در داخل وسایل نقلیه هستند، مسؤولیت بیمه‌گر محدود به تعداد سرنشینان مجاز وسیله نقلیه برابر آنچه در کارت شهربانی وسیله نقلیه تحت عنوان ظرفیت مجاز قید شده، می‌باشد.

از آنجا که برابر بند ب از ماده ۲ قانون بیمه اجباری مسؤولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل

اشخاص ثالث، کارکنان بیمه‌گذار مسؤول حادثه حین کار و انجام وظیفه به عنوان شخص ثالث تلقی نمی‌شوند و همچنین برابر بند ۴ ماده ۴ همین قانون خسارت وارد به

متصرفین غیر قانونی وسایل نقلیه یا به رانندگان فاقد گواهینامه رانندگی مشمول قانون مذکور نمی‌باشد، چنانچه بیمه‌گذار علاوه بر پوشش‌های بیمه شخص ثالث قانونی هرگونه

پوشش مزادی اعم از مالی یا بدنی به هر میزانی از شرکت بیمه اخذ نماید کلیه استثنائات فوق بلاثر خواهد بود.

بیمه‌های اتکایی (۴)

علاوه بر شروطی که گفته شد و معمولاً در هر دو گروه قراردادهای اتکایی وجود دارند، هر یک از گروه‌های قراردادهای اتکایی (قراردادهای نسبی و غیرنسبی) بنا به ماهیت و عملکرد خود دارای شروط خاصی نیز می‌باشند تا نوع پوشش اتکایی، عملکرد پوشش و رابطه طرفین قرارداد تبیین گردد. حتی شروط یک نوع قرار اتکایی، مثلاً قرارداد مشارکت برای دو رشته مختلف مثلاً حوادث شخصی و باربری، بنا به ماهیت رشته بیمه‌ای دارای تفاوت‌هایی می‌باشند.

ابتدا به شروط خاص قراردادهای نسبی و سپس به شروط خاص قراردادهای غیرنسبی می‌پردازیم.

سهم نگهداری

(Retention)

مقدار یا سهمی است که بیمه‌گذار اتکایی به موجب قرارداد اتکایی باید برای خود نگهداری نماید.

سهم واگذاری

(Cession)

مقدار یا سهمی است که بیمه‌گذار اتکایی

به موجب قرارداد می‌تواند به بیمه‌گر اتکایی واگذار نماید.

به مجموع سهم نگهداری و سهم واگذاری ظرفیت، حد قرارداد اتکایی گفته می‌شود.

چگونگی اعلام عملیات قرارداد

در قراردادهای اتکایی نسبی شرط می‌شود که اطلاعات مربوط به عملیات قرارداد در دوره‌های معینی (عموماً سه ماهه) به بیمه‌گر اعلام گردد.

اطلاعات شامل صورت بیمه‌نامه‌ها و الحاقی‌های صادره و خسارات پرداختی به علاوه صورت‌حساب سهم بیمه‌گر اتکایی از هر یک از عملیات فوق می‌باشد. البته امروزه به دلیل حجم وسیع عملیات معمولاً تنها به ارسال صورت‌حساب اکتفا شده و از ارسال صورت‌های مربوط به عملیات (بردرو) خودداری می‌شود.

خسارت نقدی

(Cash Claim)

در صورت وقوع خسارتی بیش از یک رقم معین که در قرارداد قید می‌شود، بیمه‌گذار اتکایی می‌تواند سهم بیمه‌گران اتکایی را خارج

از صورت‌حساب‌های دوره مطالبه و دریافت نماید.

اعلام خسارات معوق

(Outstanding Claims)

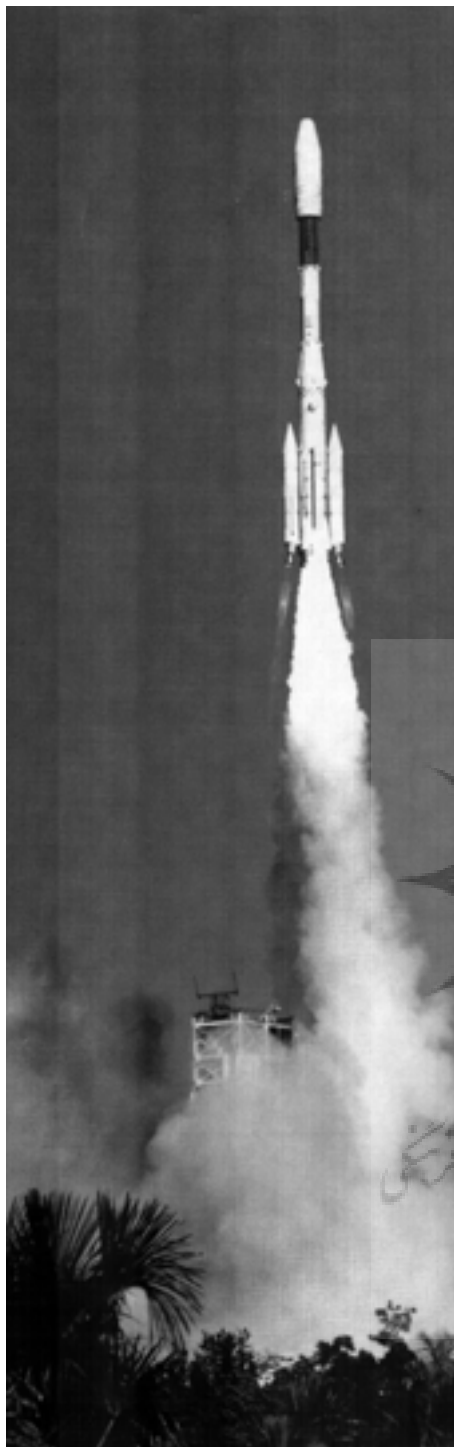
بیمه‌گذار اتکایی موظف است در پایان هر سال خساراتی را که به او اعلام شده ولی هنوز رسیدگی یا پرداخت نکرده است را به بیمه‌گر اتکایی اعلام نماید.

کارمزد

(Commission)

در قراردادهای نسبی، معمولاً طرفین توافق می‌نمایند درصدی از حق بیمه خالص (حق بیمه + حق بیمه اضافی - حق بیمه برگشتی) به عنوان کارمزد به بیمه‌گر اتکایی برگشت داده شود. هدف از پرداخت کارمزد جبران هزینه‌های بیمه‌گر اتکایی (شامل هزینه‌های تحصیل بیمه‌نامه و هزینه‌های اداری) می‌باشد. البته چون هزینه‌های بیمه‌گران مستقیم در رشته‌های مختلف در کشورهای مختلف و با توجه به وسعت هر شرکت متفاوت است کارمزد اتکایی بیشتر بر مبنای ساختار پرتفوی و سودآوری آن تعیین و توافق می‌شود. محاسبه و پرداخت کارمزد معمولاً

به یکی از دو روش زیر انجام می‌شود.

الف - نسبت ثابت:

در این روش توافق می‌شود بیمه‌گر اتکایی نسبت معینی (مثلاً ۴۰ درصد) از حق بیمه را به عنوان کارمزد به بیمه‌گذار اتکایی پرداخت نماید.

ب - روش متغیر:

در این روش توافق می‌شود به نسبت تقلیل ضریب خسارت نسبت کارمزد قابل پرداخت افزایش یابد.

بدین منظور معمولاً جدولی برای ضریب‌های مختلف خسارت تعیین و کارمزد قابل پرداخت برای هر ضریب در مقابل آن نوشته می‌شود.

مثال	نوع کارمزد	ضریب خسارت
	٪۴۵	٪۴۵ و بیشتر
	٪۴۶	٪۴۴ تا ٪۴۵
	٪۴۷	٪۴۳ تا ٪۴۴
	٪۴۸	٪۴۲ تا ٪۴۳
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	٪۵۵	٪۳۵ و کمتر

ملاحظه می‌شود هر قدر ضریب خسارت (یعنی نسبت خسارت به حق بیمه) قرارداد تقلیل یابد، نرخ کارمزد قابل پرداخت افزایش می‌یابد.

ذخیره حق بیمه

(Premium Reserve)

از آنجا که در پایان هر دوره که صورت عملیات آن برای بیمه‌گران اتکایی ارسال

می‌گردد، علاوه بر این که ممکن است کلیه حق بیمه‌ها وصول نشده باشند بیمه‌نامه‌هایی که حق بیمه آنها نیز وصول شده است، هنوز تا مدتی پس از آن دوره اعتبار خواهند داشت و حق بیمه آنها را نمی‌توان کسب شده به حساب آورد. یعنی احتمال پرداخت خسارت برای آنها وجود دارد. نسبتی از حق بیمه سهم بیمه‌گران اتکایی از سهم آنها کسر و به صورت سپرده به مدت یک سال نزد بیمه‌گذار اتکایی باقی خواهد ماند. پس از پایان مدت، اصل سپرده و سود متعلقه به بیمه‌گر اتکایی برگشت داده می‌شود.

درصد ذخیره حق بیمه و سود قابل پرداخت به آن توافق و در قرارداد قید می‌گردد.

مشارکت در منافع

(Profit Commission)

به منظور تشویق بیمه‌گذار اتکایی به بهبود نتیجه و سودآوری قرارداد اتکایی از طریق انتخاب دقیق‌تر موارد بیمه در قراردادهای نسبی، شرطی برای مشارکت بیمه‌گذار اتکایی در سود قرارداد پیش‌بینی شده و به موجب آن بیمه‌گر اتکایی درصدی (حتی در مواردی بیش از ۵۰ درصد) از سود هر دوره قرارداد را به او برگشت می‌دهد.

در محاسبه مشارکت در منافع نیز مانند کارمزد معمولاً از یکی از دو روش ثابت یا متغیر استفاده می‌شود.

در روش ثابت درصد معینی از سود به بیمه‌گذار اتکایی برگشت داده می‌شود، در حالی که در روش متغیر هر قدر میزان سود قرارداد افزایش یابد درصد مشارکت در منافع قابل پرداخت نیز افزایش می‌یابد.